

**GR II W CZASACH ZARAZY**  
**6. WYKŁAD ZDALNY**

WIĄZKI STOWARZYSZONE

Szczegółowa dyskusja struktury wiązek głównych na poprzednim wykładzie przygotowała nas do omówienia obiektów o szczególnym znaczeniu w modelowaniu procedury ulokowania symetrii globalnych w mechanice i teorii pola, które wprowadzamy w

**Definicja 1.** Niechaj  $(P_G, B, G, \pi_{P_G})$  będzie wiązką główną,  $M$  zaś – rozmaitością z gładkim działaniem (lewostronnym)  $\lambda : G \times M \rightarrow M$  grupy Liego  $G$ . **Wiązka stowarzyszona z  $P_G$  poprzez  $\lambda$**  to wiązka włóknista

$$(P_G \times_\lambda M, B, M, \pi_{P_G \times_\lambda M})$$

o składowych:

- przestrzeń totalna  $P_G \times_\lambda M \equiv (P_G \times M)/G$  będąca rozmaitością ilorazową określoną – według schematu opisanego w Cor. 5.2 (na gruncie Tw. 4.2) i w użytym tam zapisie – przez działanie z Równ. (5.2);
- rzut na bazę

$$\pi_{P_G \times_\lambda M} : P_G \times_\lambda M \rightarrow B : [(p, m)] \mapsto \pi_{P_G}(p).$$

Przy tym trywializacje lokalne  $\tau_i : \pi_{P_G}^{-1}(\mathcal{O}_i) \xrightarrow{\cong} \mathcal{O}_i \times G$ ,  $i \in I$  wiązki głównej  $P_G$  stowarzyszone z pokryciem  $\mathcal{O} = \{\mathcal{O}_i\}_{i \in I}$  bazy  $B$  indukują trywializacje lokalne

$$\tilde{\tau}_i : \pi_{P_G \times_\lambda M}^{-1}(\mathcal{O}_i) \xrightarrow{\cong} \mathcal{O}_i \times M : [(p, m)] \mapsto (\pi_{P_G}(p), \lambda_{\text{pr}_2 \circ \tau_i(p)}(m)),$$

o odwzorowaniach przejścia

$$\tilde{\tau}_i \circ \tilde{\tau}_j^{-1} : \mathcal{O}_{ij} \times M \supseteq : (x, m) \mapsto (x, \lambda_{g_{ij}(x)}(m)).$$

Ustaliwszy (dowolnie) punkt  $x \in B$ , wybierzmy (także dowolnie)  $p_* \in (P_G)_x$ . Dyfeomorfizmy

$$[p_*]_\lambda : M \xrightarrow{\cong} (P_G \times_\lambda M)_x : m \mapsto [(p_*, m)],$$

o odwrotnościach

$$[p_*]_\lambda^{-1} : (P_G \times_\lambda M)_x \xrightarrow{\cong} M : [(p, m)] \mapsto \lambda_{\phi_{P_G}(p_*, p)}(m)$$

i oczywistej własności

$$(1) \quad \forall g \in G : [p_* \triangleleft g]_\lambda = [p_*]_\lambda \circ \lambda_g,$$

nosząc miano **izomorfizmów modelujących włókna**. Indukują one **izomorfizmy transportu włókna**

$$\begin{aligned} [p_2, p_1]_\lambda \equiv [p_2]_\lambda \circ [p_1]_\lambda^{-1} & : (P_G \times_\lambda M)_{\pi_{P_G}(p_1)} \xrightarrow{\cong} (P_G \times_\lambda M)_{\pi_{P_G}(p_2)} \\ & : [(p, m)] \mapsto [(p_2, \lambda_{\phi_{P_G}(p_1, p)}(m))], \end{aligned}$$

określone dla dowolnej pary  $(p_1, p_2) \in P_G$ .

Dla dowolnej pary  $(P_G \times_{\lambda_\alpha} M_\alpha, B, M_\alpha, \pi_{P_G \times_{\lambda_\alpha} M_\alpha})$ ,  $\alpha \in \{1, 2\}$  wiązek stowarzyszonych z tą samą wiązką główną  $(P_G, B, G, \pi_{P_G})$  określamy także **niezmiennik wiązek stowarzyszonych** jako morfizm wiązek włóknistych

$$(\Phi, \text{id}_B) : P_G \times_{\lambda_1} M_1 \rightarrow P_G \times_{\lambda_2} M_2$$

o własności wyrażonej przez diagram przemienny, wypisany dla dowolnej pary punktów  $p_1, p_2 \in P_G$ ,

$$\begin{array}{ccc} (\mathbb{P}_G \times_{\lambda_1} M_1)_{\pi_{P_G}(p_1)} & \xrightarrow{[p_2, p_1]_{\lambda_1}} & (\mathbb{P}_G \times_{\lambda_1} M_1)_{\pi_{P_G}(p_2)} \\ \downarrow \Phi \uparrow_{(\mathbb{P}_G \times_{\lambda_1} M_1)_{\pi_{P_G}(p_1)}} & & \downarrow \Phi \uparrow_{(\mathbb{P}_G \times_{\lambda_1} M_1)_{\pi_{P_G}(p_2)}} \\ (\mathbb{P}_G \times_{\lambda_2} M_2)_{\pi_{P_G}(p_1)} & \xrightarrow{[p_2, p_1]_{\lambda_2}} & (\mathbb{P}_G \times_{\lambda_2} M_2)_{\pi_{P_G}(p_2)} \end{array} .$$

**Uwaga 1.** Istnienie struktury rozmaitości na przestrzeni orbit  $P_G \times_{\lambda} M$  działania  $\tilde{\lambda}$  jest bezpośrednią konsekwencją Tw. 4.2, na którego przywołanie w powyższym kontekście pozwala Cor. 5.2. Przy tym gładkość rzutu na bazę  $\pi_{P_G \times_{\lambda} M}$  wynika tu wprost ze Stw. Niezb-10, kiedy zauważyć, że rzut ten domyka diagram przemienny

$$\begin{array}{ccc} & & B \\ & \nearrow \pi_{P_G} \circ \text{pr}_1 & \uparrow \pi_{P_G \times_{\lambda} M} \\ P_G \times M & \xrightarrow{\pi_{(P_G \times M)/G}} & P_G \times_{\lambda} M \end{array} ,$$

w którym  $\pi_{(P_G \times M)/G}$  jest surjektywną submersją (na mocy tegoż Tw. 4.2), a  $\pi_{P_G} \circ \text{pr}_1$  jest jawnie gładkie. Jako że to ostatnie odwzorowanie także jest submersją, przeto własność tę ma  $\pi_{P_G \times_{\lambda} M}$ , o czym przekonuje tożsamość uzyskana w obrazie powyższego diagramu względem funktora stycznego.

Przejdziemy do zbadania trywializacji lokalnych, zaczynając od sprawdzenia sensowności ich definicji. Musimy w tym celu pokazać, że wartość przyjmowana przez odwzorowanie  $\tilde{\tau}_i$  na klasie  $[(p, m)]$  nie zależy od wyboru reprezentanta tej ostatniej. Obliczamy przeto

$$\begin{aligned} (\pi_{P_G}(p \triangleleft g), \lambda(\text{pr}_2 \circ \tau_i(p \triangleleft g), \lambda(g^{-1}, m))) &= (\pi_{P_G}(p), \lambda(\text{pr}_2 \circ \tau_i(p) \cdot g, \lambda(g^{-1}, m))) \\ &= (\pi_{P_G}(p), \lambda(\text{pr}_2 \circ \tau_i(p) \cdot g \cdot g^{-1}, m)) = (\pi_{P_G}(p), \lambda(\text{pr}_2 \circ \tau_i(p), m)) . \end{aligned}$$

Ponadto ponieważ odwzorowania

$$\mathcal{I}_i : \pi_{P_G}^{-1}(\mathcal{O}_i) \times M \longrightarrow \mathcal{O}_i \times M : (p, m) \longmapsto (\pi_{P_G}(p), \lambda_{\text{pr}_2 \circ \tau_i(p)}(m)), \quad i \in \{1, 2\}$$

są jawnie gładkie, a przy tym pozostają z  $\tilde{\tau}_i$  w relacji opisywanej przez diagram przemienny

$$\begin{array}{ccc} & & \mathcal{O}_i \times M \\ & \nearrow \mathcal{I}_i & \uparrow \tilde{\tau}_i \\ \pi_{P_G}^{-1}(\mathcal{O}_i) \times M & \xrightarrow{\pi_{(P_G \times M)/G}} & \pi_{P_G \times_{\lambda} M}^{-1}(\mathcal{O}_i) \end{array} ,$$

w którym rzut kanoniczny  $\pi_{(P_G \times M)/G}$  jest – wprost na mocy Tw. 4.2 i Cor. 5.2 – gładki, przeto w świetle Stw. Niezb-10 także odwzorowania  $\tilde{\tau}_i$  są gładkie. Gładkość (także lokalna) ich odwrotności

$$\tilde{\tau}_i^{-1} : \mathcal{O}_i \times M \longrightarrow \pi_{P_G \times_{\lambda} M}^{-1}(\mathcal{O}_i) : (x, m) \longmapsto [(\tau_i^{-1}(x, e), m)]$$

nie budzi wątpliwości. We wszystkich dotychczasowych rozważaniach zakładamy *implicite* sensowność definicji odwzorowań  $\tilde{\tau}_i$  i  $\tilde{\tau}_i^{-1}$ , która wymaga odrębnej weryfikacji – ta usprawiedliwia *a posteriori* dokonaną przez nas identyfikację włókna typowego

$$\pi_{P_G \times_{\lambda} M}^{-1}(\{ \pi_{P_G \times_{\lambda} M}([p, m]) \}) \cong M, \quad [p, m] \in P_G \times_{\lambda} M$$

rekonstruowanej tu wiązki włóknistej. Bez trudu dowodzimy pożądaných tożsamości: oto więc dla  $(x, m) \in \mathcal{O}_i \times M$  zachodzi

$$\tilde{\tau}_i \circ \tilde{\tau}_i^{-1}(x, m) = \tilde{\tau}_i([(\tau_i^{-1}(x, e), m)])$$

$$= (\pi_{\mathbb{P}_G} \circ \tau_i^{-1}(x, e), \lambda(\text{pr}_2 \circ \tau_i \circ \tau_i^{-1}(x, e), m)) = (x, \lambda(e, m)) = (x, m),$$

a dla  $[(p, m)] \in \mathbb{P}_G \times_\lambda M$ ,  $p = \tau_i^{-1}(x, g)$  otrzymujemy

$$\begin{aligned} \tilde{\tau}_i^{-1} \circ \tilde{\tau}_i([(p, m)]) &= \tilde{\tau}_i^{-1}(\pi_{\mathbb{P}_G}(p), \lambda(\text{pr}_2 \circ \tau_i(p), m)) \\ &= [(\tau_i^{-1}(\pi_{\mathbb{P}_G}(p), e), \lambda(\text{pr}_2 \circ \tau_i(p), m))] = [(\tau_i^{-1}(x, e), \lambda(g, m))] \\ &= [(\tau_i^{-1}(x, e) \triangleleft g, m)] = [(\tau_i^{-1}(x, g), m)] \equiv [(p, m)]. \end{aligned}$$

Wreszcie też na koniec obliczamy

$$\begin{aligned} \tilde{\tau}_i \circ \tilde{\tau}_j^{-1}(x, m) &\equiv \tilde{\tau}_i \circ \tilde{\tau}_j^{-1}(\pi_{\mathbb{P}_G} \circ \tau_j^{-1}(x, e), \lambda(\text{pr}_2 \circ \tau_j(\tau_j^{-1}(x, e)), m)) \\ &= \tilde{\tau}_i([\tau_j^{-1}(x, e), m]) = (x, \lambda(\text{pr}_2 \circ \tau_i \circ \tau_j^{-1}(x, e), m)) \\ &= (x, \lambda(\text{pr}_2(x, g_{ij}(x)), m)) \equiv (x, \lambda(g_{ij}(x), m)). \end{aligned}$$

Konstrukcja wiązki stowarzyszonej jest zatem dobrze określona.

Rozważmy następnie odwzorowanie

$$[p_*]_\lambda^{-1} : (\mathbb{P}_G \times_\lambda M)_x \longrightarrow M : [(p, m)] \longmapsto \lambda_{\phi_{\mathbb{P}_G}(p_*, p)}(m), \quad p_* \in (\mathbb{P}_G)_x.$$

Jest ono dobrze określone, gdyż dla dowolnego reprezentanta  $(\tilde{p}, \tilde{m}) \in [(p, m)]$  obliczamy

$$\lambda_{\phi_{\mathbb{P}_G}(p_*, \tilde{p})}(\tilde{m}) = \lambda_{\phi_{\mathbb{P}_G}(p_*, p)} \circ \lambda_{\phi_{\mathbb{P}_G}(p, \tilde{p})}(\tilde{m}) = \lambda_{\phi_{\mathbb{P}_G}(p_*, p)}(m).$$

Ponadto jest ono bijekcją, albowiem prawdziwą jest implikacja

$$\begin{aligned} [p_*]_\lambda^{-1}([(p_2, m_2)]) &= [p_*]_\lambda^{-1}([(p_1, m_1)]) \iff m_2 = \lambda_{\phi_{\mathbb{P}_G}(p_2, p_1)}(m_1) \\ \implies [(p_2, m_2)] &= [(p_2, \lambda_{\phi_{\mathbb{P}_G}(p_2, p_1)}(m_1))] = [(p_2 \triangleleft \phi_{\mathbb{P}_G}(p_2, p_1), m_1)] \\ &= [(p_1, m_1)], \end{aligned}$$

dowodząca iniektywności  $[p_*]_\lambda^{-1}$ , a do tego dowolny punkt  $m \in M$  możemy zapisać w postaci

$$m = [p_*]_\lambda^{-1}([(p_*, m)]),$$

co zaświadcza o surjektywności tego odwzorowania, wskazując w jawny sposób jego odwrotność

$$[p_*]_\lambda : M \longrightarrow (\mathbb{P}_G \times_\lambda M)_x : m \longmapsto [(p_*, m)].$$

Istotnie, odwzorowanie  $[p_*]_\lambda$  spełnia tożsamości

$$\begin{aligned} [p_*]_\lambda^{-1} \circ [p_*]_\lambda(m) &= \lambda_{\phi_{\mathbb{P}_G}(p_*, p_*)}(m) = \lambda_e(m) = m, \\ [p_*]_\lambda \circ [p_*]_\lambda^{-1}([(p, m)]) &= [(p_*, \lambda_{\phi_{\mathbb{P}_G}(p_*, p)}(m))] \equiv [(p_* \triangleleft \phi_{\mathbb{P}_G}(p_*, p), m)] \\ &= [(p, m)]. \end{aligned}$$

Jest ono jawnie gładkie jako superpozycja włożenia  $(p_*, \text{id}_M) : M \longrightarrow \{p_*\} \times M \subset (\mathbb{P}_G)_{\pi_{\mathbb{P}_G}(p_*)} \times M$  i surjektywnej submersji  $\pi_{(\mathbb{P}_G \times M)/G} : \mathbb{P}_G \times M \longrightarrow (\mathbb{P}_G \times M)/G$ . Gładkość  $[p_*]_\lambda^{-1}$  wynika natomiast z tezy Stw. Niezb-10 odniesionej do diagramu przemiennej

$$\begin{array}{ccc} & & M \\ & \nearrow \lambda_{\phi_{\mathbb{P}_G}(p_*, \text{pr}_1), \text{pr}_2} & \uparrow [p_*]_\lambda^{-1} \\ (\mathbb{P}_G)_x \times M & \xrightarrow{\pi_{(\mathbb{P}_G \times G)/G} \uparrow (\mathbb{P}_G)_x \times M} & (\mathbb{P}_G \times_\lambda M)_x \end{array}$$

o submersywnej surjekcji na krawędzi poziomej. Konstrukcja dyfeomorfizmu  $[p_*]_\lambda^{-1}$  stanowi zatem niezależny (od wcześniejszej konstrukcji trywializacji lokalnych) dowód słuszności przedłożonej przez nas identyfikacji włókna typowego wiązki stowarzyszonej.

### Przykłady 1.

- (1) Wiązka wektorowa  $\mathbb{V}$  (rzędu  $n$ ) jest wiązką stowarzyszoną z wiązką (główną) reperów  $F_{GL}\mathbb{V}$  poprzez działanie definiujące (ewaluację),

$$\mathbb{V} \cong F_{GL}\mathbb{V} \times_{ev} \mathbb{K}^{\times n}.$$

- (2) **Wiązka dołączona**

$$(\text{Ad } P_G \equiv P_G \times_{\text{Ad}} G, B, G, \pi_{P_G \times_{\text{Ad}} G}).$$

- (3) Wiązka główna  $P_G$  może być zrealizowana jako wiązka stowarzyszona

$$(P_G \times_\ell G, B, G, \pi_{P_G \times_\ell G}).$$

Stosowny izomorfizm wiązek włóknistych to

$$\tilde{\tau} : P_G \times_\ell G \longrightarrow P_G : [(p, g)] \longmapsto p \triangleleft g,$$

przy czym jego gładkość wynika z tego, że domyka on diagram przemienny

$$\begin{array}{ccc} & & B \\ & \nearrow r & \uparrow \pi_{P_G \times_\ell G} \\ P_G \times G & \xrightarrow{\pi_{(P_G \times G)/G}} & P_G \times_\ell G \end{array}$$

w którym  $\pi_{(P_G \times G)/G}$  jest surjektywną submersją,  $r$  zaś – odwzorowaniem gładkim. Odwrotność  $\tilde{\tau}$  jest dana w (jawnie gładkiej) postaci

$$\tilde{\tau}^{-1} : P_G \longrightarrow P_G \times_\ell G : p \longmapsto [(p, e)].$$

Na wiązce stowarzyszonej  $P_G \times_\ell G$  jest określone działanie prawostronne grupy  $G$  w postaci

$$\tilde{r} : (P_G \times_\ell G) \times G \longrightarrow P_G \times_\ell G : ([(p, g)], h) \longmapsto [(p, g \cdot h)],$$

względem którego każde z włókien jest torsorem. Izomorfizm  $\tilde{\tau}$  jest  $G$ -ekwiwariantny,

$$\tilde{\tau} \circ \tilde{r}([(p, g)], h) = \tilde{\tau}([(p, g \cdot h)]) = p \triangleleft (g \cdot h) = (p \triangleleft g) \triangleleft h = r \circ \tilde{\tau}([(p, g)], h),$$

mamy zatem do czynienia z izomorfizmem wiązek głównych.

W poszukiwaniu automorfizmów wiązki stowarzyszonej  $P_G \times_\ell G$  zauważamy, że ze względu na przemiennność działania regularnego lewostronnego  $\ell$ . z działaniem regularnym prawostronnym  $\varphi$ . :  $G \times G \longrightarrow G : (g, h) \longmapsto g \cdot h$  to ostatnie indukuje – na mocy Stw. 1, a dla dowolnego  $g \in G$  – niezmiennik wiązek

$$\Phi[r_g] : P_G \times_\ell G \circlearrowleft : [(p, h)] \longmapsto \Phi[r_g]^{\pi_{P_G}(p)}([(p, h)]),$$

przy czym

$$\begin{aligned} \Phi[r_g]^{\pi_{P_G}(p)}([(p, h)]) &= [p]_{P_G \times_\ell G} \circ r_g \circ [p]_{P_G \times_\ell G}^{-1}([(p, h)]) \\ &= [p]_{P_G \times_\ell G} \circ r_g \circ \ell_{\phi_{P_G}(p,p)}(h) = [p]_{P_G \times_\ell G} \circ r_g(h) \\ &= [p]_{P_G \times_\ell G}(h \cdot g) = [(p, h \cdot g)] \equiv \tilde{r}_g([(p, h)]), \end{aligned}$$

czyli

$$\Phi[r_g] \equiv \tilde{r}_g,$$

a ponieważ

$$[(p, h)] = [(p \triangleleft h, e)] \equiv \tilde{\tau}^{-1}(p \triangleleft h)$$

oraz

$$[(p, h \cdot g)] = [(p \triangleleft h \cdot g, e)] = [((p \triangleleft h) \triangleleft g, e)] = [(r_g(p \triangleleft h), e)] \equiv \tilde{\tau}^{-1} \circ r_g(p \triangleleft h),$$

zatem

$$\tilde{\tau} \circ \Phi[r_g] \circ \tilde{\tau}^{-1} = r_g.$$

W tym więc sensie automorfizmy  $\Phi[r_g]$  są indukowane przez  $r$ , a o tym ostatnim możemy myśleć jako o modelowym niezmienniku wiązki.

Celem praktycznym (np. fizykalnym) konstrukcji wiązek stowarzyszonych jest uzyskanie gładkich dystrybucji rozmaitości określonego (izo)typu  $M$  nad zadaną bazą  $B$  (np. czasoprzestrzenią) będących nośnikiem wyróżnionego działania ustalonej grupy Liego  $G$  (np. symetrii teorii fizykalnej), które ma charakter lokalny nad bazą. Innymi słowy, jest nim stworzenie rozmaitości lokalnie modelowanej na  $\mathcal{O} \times M$ ,  $\mathcal{O} \subset B$  z działaniem  $G$  lokalnie modelowanym na  $\lambda$ . O tym, że tak zdefiniowany cel został skutecznie zrealizowany zaświadczaają dwa poniższe stwierdzenia.

**Stwierdzenie 1.** Wiązki stowarzyszone z daną wiązką główną  $(P_G, B, G, \pi_{P_G})$  wraz z odnośnymi niezmiennikami wiązek stowarzyszonych tworzą **kategorię wiązek stowarzyszonych z wiązką główną**  $P_G$ , którą będziemy oznaczać symbolem

$$\mathbf{AssBun}(P_G).$$

Kategoria ta jest kanonicznie równoważna kategorii  $\mathbf{Man}_G$  rozmaitości z (lewostronnym) działaniem gładkim o morfizmach danych przez odwzorowania  $G$ -ekwiwariantne.

*Dowód:* Pierwsza część tezy stanowi ledwie wskazanie klasy morfizmów przez nas rozpatrywanych i jako taka nie wymaga odrębnego dowodu (niezmienniki wiązek można w oczywisty sposób składać, a ponadto morfizm identycznościowy jest – rzecz jasna – niezmiennikiem wiązek). Także wzajem jednoznaczna odpowiedniość między obiektami kategorii  $\mathbf{AssBun}(P_G)$  i  $G$ -rozmaitościami jest oczywista. Jedynym zatem, co wymaga sprawdzenia, jest stosowna bijektywna odpowiedniość między niezmiennikami wiązek stowarzyszonych i odwzorowaniami  $G$ -ekwiwariantnymi.

Niechaj  $(\Phi, \text{id}_B) : P_G \times_{\lambda_1} M_1 \longrightarrow P_G \times_{\lambda_2} M_2$  będzie niezmiennikiem wiązek, a wtedy możemy zdefiniować – dla pewnego (dowolnego) punktu  $p \in P_G$  – odwzorowanie (jawnie gładkie)

$$\chi[\Phi] := [p]_{\lambda_2}^{-1} \circ \Phi \circ [p]_{\lambda_1} : M_1 \xrightarrow{\cong} (P_G \times_{\lambda_1} M_1)_{\pi_{P_G}(p)} \longrightarrow (P_G \times_{\lambda_2} M_2)_{\pi_{P_G}(p)} \xrightarrow{\cong} M_2,$$

które wobec definiującej własności  $\Phi$ ,

$$\Phi \circ [p_2]_{\lambda_1} \circ [p_1]_{\lambda_1}^{-1} = [p_2]_{\lambda_2} \circ [p_1]_{\lambda_2}^{-1} \circ \Phi,$$

nie zależy od wyboru punktu  $p$  użytego w jego definicji.  $G$ -ekwiwariantność tak określonych odwzorowań,

$$\chi[\Phi] \in \text{Hom}_G(M_1, M_2),$$

wynika wprost z bezpośredniego rachunku, odwołującego się do Równ. (1) i przeprowadzonego poniżej dla dowolnych  $(p, g) \in P_G \times G$ ,

$$\begin{aligned} \chi[\Phi] \circ \lambda_{1g} &\equiv [p]_{\lambda_2}^{-1} \circ \Phi \circ ([p]_{\lambda_1} \circ \lambda_{1g}) = [p]_{\lambda_2}^{-1} \circ \Phi \circ [p \triangleleft g]_{\lambda_1} \\ &\equiv ([p \triangleleft g]_{\lambda_2} \circ \lambda_{2g^{-1}})^{-1} \circ \Phi \circ [p \triangleleft g]_{\lambda_1} = \lambda_{2g} \circ [p \triangleleft g]_{\lambda_2}^{-1} \circ \Phi \circ [p \triangleleft g]_{\lambda_1} \\ &= \lambda_{2g} \circ [p]_{\lambda_2}^{-1} \circ \Phi \circ [p]_{\lambda_1} \equiv \lambda_{2g} \circ \chi[\Phi]. \end{aligned}$$

I odwrotnie, z każdym odwzorowaniem  $\chi \in \text{Hom}_G(M_1, M_2)$  możemy stowarzyszyć odwzorowanie (gładkie)

$$\begin{aligned} \Phi[\chi]^{\pi_{P_G}(p)} := [p]_{\lambda_2} \circ \chi \circ [p]_{\lambda_1}^{-1} & : (P_G \times_{\lambda_1} M_1)_{\pi_{P_G}(p)} \longrightarrow (P_G \times_{\lambda_1} M_2)_{\pi_{P_G}(p)} \\ & : [(p, m)] \longmapsto [(p, \chi(m))], \end{aligned}$$

zależne jedynie od rzutu  $p \in \mathbf{P}_G$  na bazę wiązki  $B$ ,

$$\begin{aligned} \Phi[\chi]^{\pi_{\mathbf{P}_G}(p \triangleleft g)} &= [p \triangleleft g]_{\lambda_2} \circ \chi \circ [p \triangleleft g]_{\lambda_1}^{-1} = [p]_{\lambda_2} \circ (\lambda_{2g} \circ \chi \circ \lambda_{1g^{-1}}) \circ [p]_{\lambda_1}^{-1} \\ &= [p]_{\lambda_2} \circ \chi \circ (\lambda_{1g} \circ \lambda_{1g^{-1}}) \circ [p]_{\lambda_1}^{-1} = [p]_{\lambda_2} \circ \chi \circ [p]_{\lambda_1}^{-1} \equiv \Phi[\chi]^{\pi_{\mathbf{P}_G}(p)}, \end{aligned}$$

i z tej racji określające niezmiennik wiązek dany wzorem

$$\Phi[\chi] : \mathbf{P}_G \times_{\lambda_1} M_1 \longrightarrow \mathbf{P}_G \times_{\lambda_2} M_2 : [(p, m)] \longmapsto \Phi[\chi]^{\pi_{\mathbf{P}_G}(p)}([(p, m)]).$$

Istotnie, obliczamy

$$\begin{aligned} \Phi[\chi] \circ [p_2, p_1]_{\lambda_1} &\equiv ([p_2]_{\lambda_2} \circ \chi \circ [p_2]_{\lambda_1}^{-1}) \circ ([p_2]_{\lambda_1} \circ [p_1]_{\lambda_1}^{-1}) = [p_2]_{\lambda_2} \circ \chi \circ [p_1]_{\lambda_1}^{-1} \\ &= ([p_2]_{\lambda_2} \circ [p_1]_{\lambda_2}^{-1}) \circ ([p_1]_{\lambda_2} \circ \chi \circ [p_1]_{\lambda_1}^{-1}) \equiv [p_2, p_1]_{\lambda_2} \circ \Phi[\chi]. \end{aligned}$$

Skonstruowane tu przyporządkowania

$$\begin{aligned} &\text{Hom}_{\mathbf{AssBun}(\mathbf{P}_G)}(\mathbf{P}_G \times_{\lambda_1} M_1, \mathbf{P}_G \times_{\lambda_2} M_2) \longrightarrow \text{Hom}_G(M_1, M_2) \\ &: (\Phi, \text{id}_B) \longmapsto \chi[\Phi] \end{aligned}$$

oraz

$$\begin{aligned} &\text{Hom}_G(M_1, M_2) \longrightarrow \text{Hom}_{\mathbf{AssBun}(\mathbf{P}_G)}(\mathbf{P}_G \times_{\lambda_1} M_1, \mathbf{P}_G \times_{\lambda_2} M_2) \\ &: \chi \longmapsto (\Phi[\chi], \text{id}_B) \end{aligned}$$

są wzajemnie odwrotne, a każde z nich jest funktorialne. Istotnie, w przypadku rozmaitości  $M$  z działaniem  $\lambda : G \times M \longrightarrow M$  otrzymujemy, w dowolnym punkcie  $p \in \mathbf{P}_G$ , równość

$$\Phi[\text{id}_M]^{\pi_{\mathbf{P}_G}(p)} = [p]_{\lambda_2} \circ \text{id}_B \circ [p]_{\lambda_1}^{-1} = [p]_{\lambda_2} \circ [p]_{\lambda_1}^{-1} = \text{id}_{(\mathbf{P}_G \times_{\lambda} M)_{\pi_{\mathbf{P}_G}(p)}},$$

czyli też tożsamość

$$\Phi[\text{id}_M] = \text{id}_{\mathbf{P}_G \times_{\lambda} M},$$

a nadto dla dowolnej pary odwzorowań  $G$ -ekwiwariantnych  $\chi_\alpha : M_\alpha \longrightarrow M_{\alpha+1}$ ,  $\alpha \in \{1, 2\}$  pomiędzy  $G$ -rozmaitościami  $M_\beta$ ,  $\beta \in \{1, 2, 3\}$  z odpowiednimi działaniami  $\lambda_\beta : G \times M_\beta \longrightarrow M_\beta$  otrzymujemy diagram przemienny (dla dowolnego  $p \in \mathbf{P}_G$ )

$$\begin{array}{ccc} M_1 & \xrightarrow{[p]_{\lambda_1}} & (\mathbf{P}_G \times_{\lambda_1} M_1)_{\pi_{\mathbf{P}_G}(p)} \\ \chi_1 \searrow & & \swarrow \Phi[\chi_1]^{\pi_{\mathbf{P}_G}(p)} \\ M_2 & \xrightarrow{[p]_{\lambda_2}} & (\mathbf{P}_G \times_{\lambda_2} M_2)_{\pi_{\mathbf{P}_G}(p)} \\ \chi_2 \searrow & & \swarrow \Phi[\chi_2]^{\pi_{\mathbf{P}_G}(p)} \\ M_3 & \xrightarrow{[p]_{\lambda_3}} & (\mathbf{P}_G \times_{\lambda_3} M_3)_{\pi_{\mathbf{P}_G}(p)} \end{array} \quad \begin{array}{l} \\ \\ \Phi[\chi_2]^{\pi_{\mathbf{P}_G}(p)} \circ \Phi[\chi_1]^{\pi_{\mathbf{P}_G}(p)}, \\ \\ \end{array}$$

w którym przemiennosc górnego (wzgl. dolnego) trapezu wyraża definicję niezmiennika  $\Phi[\chi_1]$  (wzgl.  $\Phi[\chi_2]$ ), a przemiennosc lewego i prawego trójkąta jest zapisem definicji odpowiednich superpozycji odwzorowań, a ponieważ zarazem skrajna prawa krawędź jest – wprost z definicji – tożsama z odwzorowaniem  $\Phi[\chi_2 \circ \chi_1]^{\pi_{\mathbf{P}_G}(p)}$ , przeto – zgodnie z oczekiwaniami –

$$\Phi[\chi_2 \circ \chi_1] = \Phi[\chi_2] \circ \Phi[\chi_1].$$

Ten sam diagram przekonuje nas o funktorialności odwzorowania odwrotnego, jeśli tylko potraktować niezmienniki wiązek jako dane, a odwzorowania  $G$ -ekwiwariantne – jako przypisane tym ostatnim.  $\square$

**Uwaga 2.** Termin „wiązka dołączona” bywa używany w literaturze w odniesieniu do wiązki stowarzyszonej

$$(\text{ad } P_G \equiv P_G \times_{T_e \text{Ad}} \mathfrak{g}, B, \mathfrak{g}, \pi_{P_G \times_{T_e \text{Ad}} \mathfrak{g}}),$$

o włóknie typowym tożsamym z algebrą Liego  $\mathfrak{g}$  grupy Liego  $G$ .

Mamy też zasadnicze

**Stwierdzenie 2.** Przyjmijmy zapis Def. 1 oraz Przykł. 1 (2). Istnieje kanoniczna struktura wiązki grup na  $\text{Ad } P_G$ , lokalnie modelowana na strukturze grupy na włóknie typowym  $G$ , tj. są określone: łączna operacja binarna

$$[M] : \text{Ad } P_G \times_B \text{Ad } P_G \longrightarrow \text{Ad } P_G$$

posiadająca element neutralny oraz operacja unarna

$$[\text{Inv}] : \text{Ad } P_G \curvearrowright,$$

spełniające (włókno po włóknie) aksjomaty grupy. Struktura ta indukuje kanonicznie strukturę grupy (Fréchet–Liego) na przestrzeni cięć  $\Gamma(\text{Ad } P_G)$  tej wiązki, mającą swą realizację na przestrzeni cięć  $\Gamma(P_G \times_\lambda M)$  wiązki stowarzyszonej  $P_G \times_\lambda M$  indukowaną przez odwzorowanie

$$[\lambda] : \text{Ad } P_G \times_B (P_G \times_\lambda M) \longrightarrow P_G \times_\lambda M$$

spełniające (włókno po włóknie) aksjomaty (IDG1) i (IDG2) działania grupy Liego na rozmaiłości i modelowane lokalnie na  $\lambda$ .

*Dowód:* Rozważmy na wstępie operację binarną

$$\begin{aligned} [M] & : \text{Ad } P_G \times_B \text{Ad } P_G \longrightarrow \text{Ad } P_G \\ & : \left( [(p_1, g_1)], [(p_2, g_2)] \right) \longmapsto \left[ (p_1, g_1 \cdot \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p_1, p_2)}(g_2)) \right], \end{aligned}$$

wraz z przyporządkowaniem – włókno po włóknie –

$$[\varepsilon]_{\pi_{P_G}(p)} : \{\bullet\} \longrightarrow \text{Ad } P_G : \bullet \longmapsto [(p, e)], \quad p \in P_G$$

oraz operacją unarną

$$[\text{Inv}] : \text{Ad } P_G \curvearrowright : [(p, g)] \longmapsto [(p, g^{-1})].$$

Zacniemy od sprawdzenia, że wszystkie trzy odwzorowania są dobrze określone. Niech zatem  $(p_3, g_3) \in [(p_1, g_1)]$ , tj.  $(p_3, g_3) = (p_1 \triangleleft g_{13}, \text{Ad}_{g_{13}^{-1}}(g_1))$  oraz  $(p_4, g_4) \in [(p_2, g_2)]$ , tj.  $(p_4, g_4) = (p_2 \triangleleft g_{24}, \text{Ad}_{g_{24}^{-1}}(g_2))$ , gdzie dla skrótu oznaczyliśmy  $g_{ij} \equiv \phi_{P_G}(p_i, p_j)$ ,  $(i, j) \in \{(1, 3), (2, 4)\}$ , a wówczas – na mocy Stw. 5.1 – otrzymujemy

$$\begin{aligned} & \left[ (p_3, g_3 \cdot \text{Ad}_{g_{34}}(g_4)) \right] = \left[ (p_1, \text{Ad}_{g_{13}}(g_3 \cdot \text{Ad}_{g_{34}}(g_4))) \right] \\ & = \left[ (p_1, \text{Ad}_{g_{13}}(\text{Ad}_{g_{13}^{-1}}(g_1) \cdot \text{Ad}_{g_{34} \cdot g_{24}^{-1}}(g_2))) \right] = \left[ (p_1, g_1 \cdot \text{Ad}_{g_{13} \cdot g_{34} \cdot g_{24}}(g_2)) \right] \\ & = \left[ (p_1, g_1 \cdot \text{Ad}_{g_{12}}(g_2)) \right] \end{aligned}$$

oraz

$$\left[ (p_3, g_3^{-1}) \right] = \left[ (p_1, \text{Ad}_{g_{13}}(g_3^{-1})) \right] = \left[ (p_1, \text{Ad}_{g_{13}}(g_3)^{-1}) \right] = \left[ (p_1, g_1^{-1}) \right],$$

a nadto stwierdzamy, że wartość odwzorowania  $[\varepsilon]_{\pi_{P_G}(p)}$  nie zależy od wyboru punktu we włóknie nad  $\pi_{P_G}(p)$ , oto bowiem dla dowolnego  $\tilde{p} = p \triangleleft \phi_{P_G}(p, \tilde{p})$  dostajemy

$$\left[ (\tilde{p}, e) \right] = \left[ (p \triangleleft \phi_{P_G}(p, \tilde{p}), e) \right] = \left[ (p, \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p, \tilde{p})}(e)) \right] = \left[ (p, e) \right].$$

Dowód stwierdzenia, że powyższa struktura jest w istocie lokalnie modelowana na  $G$ , sprowadza się do wykazania, że izomorfizmy modelujące włókna wiązki dołączonej,

$$[p_*]_{\text{Ad}} : (\text{Ad } P_G)_x \longrightarrow G : [(p, g)] \longmapsto \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p_*, p)}(g), \quad x \in B,$$

są homomorfizmami grup, co czynimy poniżej (dla dowolnej pary punktów  $(p_1, g_1), (p_2, g_2) \in P_G \times G$  o własności  $p_1, p_2 \in (P_G)_x$ ), w odwołaniu do Stw. 5.1,

$$\begin{aligned} [p_*]_{\text{Ad}} \circ [M]([(p_1, g_1)], [(p_2, g_2)]) &= [p_*]_{\text{Ad}}([(p_1, g_1 \cdot \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p_1, p_2)}(g_2))]) \\ &= \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p_*, p_1)}(g_1 \cdot \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p_1, p_2)}(g_2)) \\ &= \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p_*, p_1)}(g_1) \cdot \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p_*, p_1) \cdot \phi_{P_G}(p_1, p_2)}(g_2) \\ &= \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p_*, p_1)}(g_1) \cdot \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p_*, p_2)}(g_2) \\ &\equiv M([p_*]_{\text{Ad}}([(p_1, g_1)]), [p_*]_{\text{Ad}}([(p_2, g_2)])) . \end{aligned}$$

Pierwszym krokiem na drodze do zrekonstruowania działania włókno po włóknie grupy  $\Gamma(\text{Ad } P_G)$  na przestrzeni  $\Gamma(P_G \times_\lambda M)$  jest identyfikacja następującego lewego działania wiązki dołączonej na  $P_G$ :

$$[r]. : \text{Ad } P_G \times_B P_G \longrightarrow P_G : ([(p, g)], \tilde{p}) \longmapsto r_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(\tilde{p}, p)}(g)}(\tilde{p}).$$

Jest ono w pełni jednoznacznie określone, oto bowiem dla dowolnego reprezentanta  $(p_2, g_2) \in [(p_1, g_1)]$  otrzymujemy

$$\begin{aligned} r_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(\tilde{p}, p_2)}(g_2)}(\tilde{p}) &= r_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(\tilde{p}, p_1) \cdot \phi_{P_G}(p_1, p_2)}(g_2)}(\tilde{p}) = r_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(\tilde{p}, p_1)}(\text{Ad}_{\phi_{P_G}(p_1, p_2)}(g_2))}(\tilde{p}) \\ &= r_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(\tilde{p}, p_1)}(g_1)}(\tilde{p}). \end{aligned}$$

O jego gładkości przesądza Stw. Niezb-10 – istotnie,  $[r].$  jest (jedynym) gładkim odwzorowaniem indukowanym przez stałe na poziomicach rzutu kanonicznego  $\pi_{(P_G \times G)/G}$  odwzorowanie (jawnie gładkie)

$$\tilde{r}. : (P_G \times G) \times_B P_G \longrightarrow P_G : ((p, g), \tilde{p}) \longmapsto r_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(\tilde{p}, p)}(g)}(\tilde{p}).$$

Bez trudu przekonujemy się, że  $[r].$  ma własności analogiczne do własności definiujących (lewego) działania grupy: oto element neutralny działa trywialnie,

$$[r]_{[(p, e)]}(\tilde{p}) = r_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(\tilde{p}, p)}(e)}(\tilde{p}) = r_e(\tilde{p}) = \tilde{p},$$

a odwzorowanie  $[r].$  jest mnożliwe w pierwszym argumencie, tj. dla dowolnej pary  $[(p_1, g_1)], [(p_2, g_2)] \in (P_G)_{\pi_{P_G}(\tilde{p})}$  zachodzi tożsamość

$$\begin{aligned} [r]_{[M]([(p_1, g_1)], [(p_2, g_2)])}(\tilde{p}) &= r_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(\tilde{p}, p_1)}(g_1 \cdot \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p_1, p_2)}(g_2))}(\tilde{p}) \\ &= r_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(\tilde{p}, p_1)}(g_1) \cdot \text{Ad}_{\phi_{P_G}(\tilde{p}, p_1) \cdot \phi_{P_G}(p_1, p_2)}(g_2)}(\tilde{p}) = r_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(\tilde{p}, p_1)}(g_1) \cdot \text{Ad}_{\phi_{P_G}(\tilde{p}, p_2)}(g_2)}(\tilde{p}) \\ &= r_{\text{Ad}_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(\tilde{p}, p_2)}(g_2^{-1})}(\text{Ad}_{\phi_{P_G}(\tilde{p}, p_1)}(g_1))} \circ r_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(\tilde{p}, p_2)}(g_2)}(\tilde{p}) \\ &\equiv \text{Ad}_{\phi_{P_G}(\tilde{p}, p_2) \cdot g_2^{-1} \cdot \phi_{P_G}(p_2, p_1)}(g_1) \circ [r]_{[(p_2, g_2)]}(\tilde{p}), \end{aligned}$$

którą wobec równości

$$\begin{aligned} \phi_{P_G}([r]_{[(p_2, g_2)]}(\tilde{p}), p_1) &= \phi_{P_G}(r_{g_2 \cdot \phi_{P_G}(p_2, \tilde{p})}(p_2), p_1) \\ &\equiv \phi_{P_G}(r_{g_2 \cdot \phi_{P_G}(p_2, \tilde{p})}(p_2), r_{g_2 \cdot \phi_{P_G}(p_2, \tilde{p})} \cdot (g_2 \cdot \phi_{P_G}(p_2, \tilde{p}))^{-1} \cdot \phi_{P_G}(p_2, p_1)(p_2)) \\ &= (g_2 \cdot \phi_{P_G}(p_2, \tilde{p}))^{-1} \cdot \phi_{P_G}(p_2, p_1) \end{aligned}$$

możemy przepisać w pożądaney postaci

$$\begin{aligned} [r]_{[M]([[(p_1, g_1)], [(p_2, g_2)])]}(\tilde{p}) &= r_{\text{Ad}_{\phi_{\mathbb{P}_G}([r]_{[(p_2, g_2)]}(\tilde{p}), p_1)}(g_1)}([r]_{[(p_2, g_2)]}(\tilde{p})) \\ &\equiv [r]_{[(p_1, g_1)]} \circ [r]_{[(p_2, g_2)]}(\tilde{p}). \end{aligned}$$

Należy przy tym podkreślić, że zdefiniowane tu działanie wiązki dołączonej jest przemienne z działaniem prawostronnym definiującym  $r$ . – w rzeczy samej, dla dowolnych  $[(p, g)] \in \text{Ad } \mathbb{P}_G$ ,  $h \in G$  i  $\tilde{p} \in (\mathbb{P}_G)_{\pi_{\mathbb{P}_G}(p)}$  stwierdzamy, że

$$\begin{aligned} [r]_{[(p, g)]} \circ r_h(\tilde{p}) &= r_{\text{Ad}_{\phi_{\mathbb{P}_G}(r_h(\tilde{p}), p)}(g)}(r_h(\tilde{p})) = r_{g \cdot \phi_{\mathbb{P}_G}(p, r_h(\tilde{p}))}(p) \\ &= r_{\phi_{\mathbb{P}_G}(\tilde{p}, p) \cdot \phi_{\mathbb{P}_G}(p, r_h(\tilde{p}))}(r_{\text{Ad}_{\phi_{\mathbb{P}_G}(\tilde{p}, p)}(g)}(\tilde{p})) \\ &\equiv r_{\phi_{\mathbb{P}_G}(\tilde{p}, r_h(\tilde{p}))}([r]_{[(p, g)]}(\tilde{p})) = r_h \circ [r]_{[(p, g)]}(\tilde{p}). \end{aligned}$$

Działanie to możemy następnie podnieść, z zachowaniem wszystkich sprawdzonych powyżej jego poświadczonych własności, z przestrzeni totalnej wiązki dołączonej do przestrzeni cięć (globalnych) tejsze wiązki, wedle schematu

$$\Gamma[r]. : \Gamma(\text{Ad } \mathbb{P}_G) \times \mathbb{P}_G \longrightarrow \mathbb{P}_G : (\sigma, p) \longmapsto [r]_{\sigma \circ \pi_{\mathbb{P}_G}(p)}(p).$$

Przestrzeń  $\Gamma(\text{Ad } \mathbb{P}_G)$  (wyposażona w naturalną strukturę rozmierności Fréchet’a) objawia się w roli nośnika struktury grupy (Fréchet’a–Liego) o operacjach grupowych

$$\Gamma[M] : \Gamma(\text{Ad } \mathbb{P}_G) \times \Gamma(\text{Ad } \mathbb{P}_G) \longrightarrow \Gamma(\text{Ad } \mathbb{P}_G) : (\sigma_1 \sigma_2) \longmapsto [M] \circ (\sigma_1, \sigma_2),$$

$$\Gamma[\text{Inv}] : \Gamma(\text{Ad } \mathbb{P}_G) \circlearrowleft : \sigma \longmapsto [\text{Inv}] \circ \sigma,$$

$$\Gamma[\varepsilon] : \{\bullet\} \longrightarrow \Gamma(\text{Ad } \mathbb{P}_G) : \bullet \longmapsto [(\sigma(\cdot), e)],$$

indukowanych w oczywisty sposób (punktowo) z odnośnych operacji na  $\text{Ad } \mathbb{P}_G$ , i zarazem – w roli podgrupy grupy automorfizmów wiązki głównej  $\mathbb{P}_G$  (nad identycznością na bazie), przy czym odwzorowanie  $\Gamma[r]_{\sigma}$  utożsamiamy z automorfizmem  $(\Gamma[r]_{\sigma}, \text{id}_G, \text{id}_B)$  w zapisie Def. 5.1. Używając tak rozumianego działania grupy cięć wiązki dołączonej na  $\mathbb{P}_G$ , możemy następnie w oczywisty sposób rozszerzyć działanie tejsze grupy cięć do wiązki  $\mathbb{P}_G \times M$  nad wyjściową bazą  $B$  kładąc

$$\begin{aligned} \Gamma[\tilde{r}]. := \Gamma[r]. \times \text{id}_M & : \Gamma(\text{Ad } \mathbb{P}_G) \times (\mathbb{P}_G \times M) \longrightarrow \mathbb{P}_G \times M \\ & : (\sigma, (p, m)) \longmapsto ([r]_{\sigma \circ \pi_{\mathbb{P}_G}(p)}(p), m). \end{aligned}$$

Własnością tego działania o kluczowym znaczeniu dla naszych dalszych rozważań jest jego przemienność z działaniem  $\tilde{\lambda}$ , zdefiniowanym w Równ. (5.2), stanowiącym podstawę konstrukcji wiązki stowarzyszonej  $\mathbb{P}_G \times_{\lambda} M$ . Istotnie, dla dowolnych  $\sigma \equiv [(\pi, \gamma)] \in \Gamma(\text{Ad } \mathbb{P}_G)$ ,  $g \in G$  oraz  $(p, m) \in \mathbb{P}_G \times M$ , otrzymujemy – przywoławszy sprawdzoną uprzednio przemienność działań:  $[r]$ . i  $r$ . – x

$$\begin{aligned} \Gamma[\tilde{r}]_{\sigma} \circ \tilde{\lambda}_g(p, m) &= ([r]_{\sigma \circ \pi_{\mathbb{P}_G}(r_g(p))}(r_g(p)), \lambda_{g^{-1}}(m)) \\ &\equiv ([r]_{\sigma \circ \pi_{\mathbb{P}_G}(p)} \circ r_g(p), \lambda_{g^{-1}}(m)) = (r_g \circ [r]_{\sigma \circ \pi_{\mathbb{P}_G}(p)}(p), \ell_{g^{-1}}(m)) \\ &= \tilde{\lambda}_g \circ \Gamma[\tilde{r}]_{\sigma}(p, m). \end{aligned}$$

W konsekwencji tego faktu działanie indukowane  $\Gamma[\tilde{r}]_{\sigma}$ . zstępuje na rozmierność orbit  $(\mathbb{P}_G \times M)/G \equiv \mathbb{P}_G \times_{\lambda} M$ , tj. kanonicznie indukuje działanie lewostronne grupy  $\Gamma(P_{\text{Ad}} G)$  na rozmierności  $\mathbb{P}_G \times_{\lambda} M$  dane wzorem

$$\begin{aligned} \Gamma[\tilde{r}]_{\sigma}^{\lambda} & : \Gamma(\text{Ad } \mathbb{P}_G) \times \mathbb{P}_G \times_{\lambda} M \longrightarrow \mathbb{P}_G \times_{\lambda} M \\ & : (\sigma, [(p, m)]) \longmapsto [([r]_{\sigma \circ \pi_{\mathbb{P}_G}(p)}(p), m)]. \end{aligned}$$

Dotychczasowa nasza analiza przekonuje, że odwzorowanie to jest dobrze określone i ma wszystkie własności działania (lewostronnego) grupy. W ostatnim kroku indukujemy przy jego użyciu

postulowane w treści dowodzonego stwierdzenia działanie grupy  $\Gamma(\text{Ad } P_G)$  na przestrzeni cięć (globalnych) wiązki stwarzyszzonej,

$$\begin{aligned} \Gamma[\Gamma[\tilde{r}]]^\lambda &: \Gamma(\text{Ad } P_G) \times \Gamma(P_G \times_\lambda M) \longrightarrow \Gamma(P_G \times_\lambda M) \\ (2) \quad &: (\sigma, [(\pi, \mu)]) \longmapsto [([r]_{\sigma \circ \pi_{P_G} \circ \pi(\cdot)} \circ \pi(\cdot), \mu(\cdot))] \equiv [([r]_{\sigma(\cdot)} \circ \pi(\cdot), \mu(\cdot))]. \end{aligned}$$

To ostatnie w oczywisty sposób stanowi podniesienie do przestrzeni cięć odwzorowania

$$\begin{aligned} [\lambda] &: \text{Ad } P_G \times_B (P_G \times_\lambda M) \longrightarrow P_G \times_\lambda M \\ &: ([p_1, g_1], [p_2, m_2]) \longmapsto [(p_2, \lambda_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(p_2, p_1)}(g_1)}(m_2))], \end{aligned}$$

którego określoność i mnożliwość w pierwszym argumencie jest bezpośrednią konsekwencją zweryfikowanych przez nas odnośnych własności działania  $\Gamma[\Gamma[\tilde{r}]]$ . To, że – zgodnie z tezą stwierdzenia – działanie  $[\lambda]$  jest lokalnie modelowane na  $\lambda$ , stwierdzamy, używając wskazanych wcześniej izomorfizmów  $[p_*]_{\text{Ad}}$  oraz  $[p_*]_\lambda$ . Wykonujemy zatem prosty rachunek:

$$\begin{aligned} &\lambda_{[p_*]_{\text{Ad}}}([p_1, g_1])([p_*]_\lambda([p_2, m_2])) = \lambda_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(p_*, p_1)}(g_1)} \circ \lambda_{\phi_{P_G}(p_*, p_2)}(m_2) \\ &= \lambda_{\phi_{P_G}(p_*, p_2) \cdot \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p_2, p_1)}(g_1)}(m_2) = \lambda_{\phi_{P_G}(p_*, p_2)}(\lambda_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(p_2, p_1)}(g_1)}(m_2)) \\ &\equiv [p_*]_\lambda([p_2, \lambda_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(p_2, p_1)}(g_1)}(m_2)]) \equiv [p_*]_\lambda \circ [\lambda]_{[p_1, g_1]}([p_2, m_2]). \end{aligned}$$

□

Powyższe stwierdzenie wraz z jego konstruktywnym dowodem pokazują dowodnie, że cel, o którym była mowa wcześniej, został osiągnięty. Eksponują przy tym rolę zbioru gładkich cięć wiązki stwarzyszzonej, co każe nam przyjrzeć się uważniej temu ostatniemu. Czynimy to w

**Stwierdzenie 3.** Przyjmijmy zapis Def. 1 i Przykł. 1 (2). Istnieje bijekcja

$$\Gamma(P_G \times_\lambda M) \cong \text{Hom}_G(P_G, M),$$

w której zapisie  $\text{Hom}_G(P_G, M)$  jest zbiorem odwzorowań  $G$ -ekwiwariantnych z Def. 4.1.

*Dowód:* Niechaj  $\sigma = [(\pi, \mu)] \in \Gamma(P_G \times_\lambda M)$  będzie cięciem *globalnym* określonym przez cięcia (lokalne)  $\pi \in \Gamma_{\text{loc}}(P_G)$  i  $\mu \in \Gamma_{\text{loc}}(B \times M)$ . Korzystając z odwzorowania ilorazowego i rzutu kanonicznego na bazę wiązki  $P_G$ , możemy zdefiniować odwzorowanie

$$\Phi_\lambda[\sigma] : P_G \longrightarrow M : p \longmapsto \lambda_{\phi_{P_G}(p, \pi \circ \pi_{P_G}(p))}(\mu \circ \pi_{P_G}(p)).$$

Bez trudu upewniamy się, że powyższa definicja ma sens, oto bowiem dla dowolnej pary  $(\pi', \mu') = (\pi \triangleleft \text{Inv} \circ \gamma, \gamma \triangleright \mu)$  wyznaczonej w oczywisty sposób przez  $\gamma \in \Gamma_{\text{loc}}(B \times G)$  otrzymujemy – w odwołaniu do aksjomatyki działania grupy na zbiorze – pożądaną równość

$$\begin{aligned} \lambda_{\phi_{P_G}(p, \pi' \circ \pi_{P_G}(p))}(\mu' \circ \pi_{P_G}(p)) &= \lambda_{\phi_{P_G}(p, \pi \circ \pi_{P_G}(p)) \triangleleft \gamma \circ \pi_{P_G}(p)^{-1}}(\lambda_{\gamma \circ \pi_{P_G}(p)}(\mu \circ \pi_{P_G}(p))) \\ &= \lambda_{\phi_{P_G}(p, \pi \circ \pi_{P_G}(p)) \cdot \gamma \circ \pi_{P_G}(p)^{-1} \cdot \gamma \circ \pi_{P_G}(p)}(\mu \circ \pi_{P_G}(p)) \\ &= \lambda_{\phi_{P_G}(p, \pi \circ \pi_{P_G}(p))}(\mu \circ \pi_{P_G}(p)). \end{aligned}$$

Jego  $G$ -ekwiwariantność wynika wprost z rachunku:

$$\begin{aligned} \Phi_\lambda[\sigma] \circ r_g(p) &= \lambda_{\phi_{P_G}(p \triangleleft g, \pi \circ \pi_{P_G}(p \triangleleft g))}(\mu \circ \pi_{P_G}(p \triangleleft g)) \\ &= \lambda_{g^{-1} \cdot \phi_{P_G}(p, \pi \circ \pi_{P_G}(p))}(\mu \circ \pi_{P_G}(p)) = \lambda_{g^{-1}} \circ \Phi_\lambda[\sigma](p), \end{aligned}$$

przeprowadzonego dla dowolnych  $(p, g) \in P_G \times G$ , a używającego Stw. 5.1 oraz wspomnianej wcześniej aksjomatyki.

Ażeby skonstruować odwrotność powyższego przyporządkowania, ustalmy (dowolnie) pokrycie trywializujące  $\{\mathcal{O}_i\}_{i \in I}$  wiązki  $P_G$ , a następnie dowolnemu odwzorowaniu  $G$ -ekwiwariantnemu  $f : P_G \rightarrow M$  przyporządkujemy rodzinę cięć lokalnych

$$S_\lambda[f]_i : \mathcal{O}_i \rightarrow P_G \times_\lambda M : x \mapsto [(\tau_i^{-1}(x, e), f \circ \tau_i^{-1}(x, e))], \quad i \in I.$$

Każde z nich jest (lokalnie) gładkie jako superpozycja odnośnych odwzorowań gładkich  $(\tau_i^{-1}(\cdot, e), f \circ \tau_i^{-1}(\cdot, e)) : \mathcal{O}_i \rightarrow P_G \times M$  i surjektywnej submersji  $\pi_{(P_G \times_\lambda M)/G}$ . Z łatwością przekonujemy się, że cięcia te są ograniczeniami (do odnośnych zbiorów  $\mathcal{O}_i$ ) cięcia globalnego, stwierdzając, że z racji  $G$ -ekwiwariantności odwzorowań  $\tau_i$  i  $f$  w dowolnym punkcie  $x \in \mathcal{O}_{ij}$  zachodzi równość

$$\begin{aligned} S_\lambda[f]_j(x) &= [(\tau_j^{-1}(x, e), f \circ \tau_j^{-1}(x, e))] = [(\tau_i^{-1}(x, g_{ij}(x)), f \circ \tau_i^{-1}(x, g_{ij}(x)))] \\ &= [(\tau_i^{-1}(x, e) \triangleleft g_{ij}(x), f(\tau_i^{-1}(x, e) \triangleleft g_{ij}(x)))] \\ &= [(\tau_i^{-1}(x, e) \triangleleft g_{ij}(x), g_{ij}(x)^{-1} \triangleright f \circ \tau_i^{-1}(x, e))] \\ &= [(\tau_i^{-1}(x, e), f \circ \tau_i^{-1}(x, e))] \equiv S_\lambda[f]_i(x). \end{aligned}$$

Bezpośredni rachunek obu superpozycji:

$$\Phi_\lambda[S_\lambda[f]] : P_G \rightarrow M : p \mapsto \lambda_{\phi_{P_G}(p,p)}(f(p)) = \lambda_e(f(p)) = f(p)$$

oraz

$$\begin{aligned} S_\lambda[\Phi_\lambda[(\pi, \mu)]] &: B \rightarrow P_G \times_\lambda M \\ &: x \mapsto [(\tau_i^{-1}(x, e), \lambda_{\phi_{P_G}(\tau_i^{-1}(x,e), \pi \circ \pi_{P_G} \circ \tau_i^{-1}(x,e))}(\mu \circ \pi_{P_G} \circ \tau_i^{-1}(x, e)))] \\ &\equiv [(\tau_i^{-1}(x, e), \lambda_{\phi_{P_G}(\tau_i^{-1}(x,e), \pi(x))}(\mu(x)))] = [(\pi, \mu)](x) \end{aligned}$$

pokazuje dowodnie, że prawdziwe są tożsamości

$$\Phi_\lambda \circ S_\lambda = \text{id}_{\text{Hom}_G(P_G, M)}, \quad S_\lambda \circ \Phi_\lambda = \text{id}_{\Gamma(P_G \times_\lambda M)}.$$

□

Specjalizacja powyższego wyniku do przypadku wiązki dołączonej okazuje się mieć charakter strukturalny, co orzeka

**Stwierdzenie 4.** Bijekcja

$$\Gamma(\text{Ad } P_G) \cong \text{Hom}_G(P_G, G),$$

o której mówi Stw. 3, jest izomorfizmem między grupą cięć wiązki dołączonej, o strukturze opisanej w dowodzie Stw. 2, i grupą odwzorowań  $P_G$  w  $G$  ekwiwariantnych względem odnośnych działań (lewostronnych)  $r_{\text{Inv}(\cdot)}$  i  $\text{Ad}$ , o naturalnej strukturze punktowej (obecnej na zbiorze odwzorowań, których przeciwdziedzina jest grupa).

*Dowód:* W notacji dowodów obu stwierdzeń z tezy stwierdzenia dowodzonego sprawdzamy – dla dowolnej pary cięć  $\sigma_\alpha = [(\pi_\alpha, \gamma_\alpha)] \in \Gamma(\text{Ad } P_G)$ ,  $\alpha \in \{1, 2\}$  oraz punktu  $p \in P_G$  –

$$\begin{aligned} &\Phi_{\text{Ad}}[\Gamma[M](\sigma_1, \sigma_2)](p) \\ &= \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p, \pi_1 \circ \pi_{P_G}(p))}(\gamma_1 \circ \pi_{P_G}(p) \cdot \text{Ad}_{\phi_{P_G}(\pi_1 \circ \pi_{P_G}(p), \pi_2 \circ \pi_{P_G}(p))}(\gamma_2 \circ \pi_{P_G}(p))) \\ &= \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p, \pi_1 \circ \pi_{P_G}(p))}(\gamma_1 \circ \pi_{P_G}(p)) \\ &\quad \cdot \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p, \pi_1 \circ \pi_{P_G}(p)) \cdot \phi_{P_G}(\pi_1 \circ \pi_{P_G}(p), \pi_2 \circ \pi_{P_G}(p))}(\gamma_2 \circ \pi_{P_G}(p)) \\ &= \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p, \pi_1 \circ \pi_{P_G}(p))}(\gamma_1 \circ \pi_{P_G}(p)) \cdot \text{Ad}_{\phi_{P_G}(p, \pi_2 \circ \pi_{P_G}(p))}(\gamma_2 \circ \pi_{P_G}(p)) \end{aligned}$$

$$= M \circ (\Phi_{\text{Ad}}(\sigma_1), \Phi_{\text{Ad}}(\sigma_2))(p).$$

□

Strukturalny charakter bijekcji, o której mowa w Stw. 2 i 3, najlepiej ilustruje

**Stwierdzenie 5.** Przyjmijmy zapis Stw. 2 i 3 oraz ich dowodów. Bijekcja  $\Phi_\lambda$  jest (lewostronnie) ekwiwariantna względem działań grupy  $\Gamma(\text{Ad } P_G)$ : działania  $\Gamma[\Gamma[\tilde{r}]]^\lambda$  na przestrzeni  $\Gamma(P_G \times_\lambda M)$ , zdefiniowanego w Równ. (2), oraz naturalnego działania

$$\begin{aligned} [\Phi_{\text{Ad}}\lambda] &: \Gamma(\text{Ad } P_G) \times \text{Hom}_G(P_G, M) \longrightarrow \text{Hom}_G(P_G, M) \\ &: (\gamma, \mu) \longmapsto \lambda_{\Phi_{\text{Ad}}[\gamma](\cdot)}(\mu(\cdot)) \end{aligned}$$

na przestrzeni odwzorowań  $G$ -ekwiwariantnych  $\text{Hom}_G(P_G, M)$ , czyli działanie

$$\Phi_{\text{Ad}}\lambda \equiv [\Phi_{\text{Ad}}\lambda] \circ (\Phi_{\text{Ad}}^{-1} \times \text{id}_{\text{Hom}_G(P_G, M)})$$

grupy  $\text{Hom}_G(P_G, G)$  czyni przemiennym poniższy diagram

$$\begin{array}{ccc} \Gamma(\text{Ad } P_G) \times \Gamma(P_G \times_\lambda M) & \xrightarrow{\Gamma[\Gamma[\tilde{r}]]^\lambda} & \Gamma(P_G \times_\lambda M) \\ \Phi_{\text{Ad}} \times \Phi_\lambda \downarrow & & \downarrow \Phi_\lambda \\ \text{Hom}_G(P_G, G) \times \text{Hom}_G(P_G, M) & \xrightarrow{\Phi_{\text{Ad}}\lambda} & \text{Hom}_G(P_G, M) \end{array} .$$

*Dowód:* Przede wszystkim upewnimy się, że odwzorowanie  $\Phi_{\text{Ad}}\lambda$  jest dobrze określone. W tym celu wybieramy dowolną parę  $(\gamma, \mu) \in \text{Hom}_G(P_G, G) \times \text{Hom}_G(P_G, M)$  i rozważamy wynik ewaluacji  $\Phi_{\text{Ad}}\lambda_\gamma(\mu)$  – musimy udowodnić, że ten jest  $G$ -ekwiwariantny, co czynimy w rachunku bezpośrednim, wykonanym dla dowolnych  $(p, g) \in P_G \times G$ ,

$$\begin{aligned} \Phi_{\text{Ad}}\lambda_\gamma \circ r_g^*(\mu)(p) &= \lambda_{\gamma \circ r_g(p)}(\mu \circ r_g(p)) = \lambda_{\text{Ad}_{g^{-1}}(\gamma(p))} \circ \lambda_{g^{-1}}(\mu(p)) \\ &= \lambda_{g^{-1}}(\lambda_{\gamma(p)}(\mu(p))) \equiv \lambda_{g^{-1}} \circ \Phi_{\text{Ad}}\lambda_\gamma(\mu)(p). \end{aligned}$$

To, że odwzorowanie  $\Phi_{\text{Ad}}\lambda$  spełnia aksjomatykę działania, jest oczywiste. Pozostaje zatem zweryfikować jego ekwiwariantność. Dla dowolnych  $\tilde{\sigma} = [(\tilde{\pi}, \tilde{\gamma})] \in \Gamma(\text{Ad } P_G)$  i  $\sigma = [(\pi, \mu)] \in \Gamma(P_G \times_\lambda M)$  oraz  $p \in P_G$  obliczamy więc

$$\begin{aligned} \Phi_\lambda[\Gamma[\Gamma[\tilde{r}]]_{\tilde{\sigma}}^\lambda(\sigma)](p) &= \lambda_{\phi_{P_G}(p, \lambda_{\tilde{\sigma} \circ \pi_{P_G}(p)}(\pi \circ \pi_{P_G}(p)))}(\mu \circ \pi_{P_G}(p)) \\ &= \lambda_{\phi_{P_G}(p, r_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(\pi \circ \pi_{P_G}(p), \tilde{\pi} \circ \pi_{P_G}(p))}(\tilde{\gamma} \circ \pi_{P_G}(p))}(\pi \circ \pi_{P_G}(p)))}(\mu \circ \pi_{P_G}(p)) \\ &= \lambda_{\phi_{P_G}(p, r_{\tilde{\gamma} \circ \pi_{P_G}(p)} \cdot \phi_{P_G}(\tilde{\pi} \circ \pi_{P_G}(p), \pi \circ \pi_{P_G}(p))}(\tilde{\pi} \circ \pi_{P_G}(p))}(\mu \circ \pi_{P_G}(p)) \\ &= \lambda_{\phi_{P_G}(p, \tilde{\pi} \circ \pi_{P_G}(p)) \cdot \tilde{\gamma} \circ \pi_{P_G}(p) \cdot \phi_{P_G}(\tilde{\pi} \circ \pi_{P_G}(p), \pi \circ \pi_{P_G}(p))}(\mu \circ \pi_{P_G}(p)) \\ &= \lambda_{\phi_{P_G}(p, \tilde{\pi} \circ \pi_{P_G}(p)) \cdot \tilde{\gamma} \circ \pi_{P_G}(p) \cdot \phi_{P_G}(\tilde{\pi} \circ \pi_{P_G}(p), p)} \circ \ell_{\phi_{P_G}(p, \pi \circ \pi_{P_G}(p))}(\mu \circ \pi_{P_G}(p)) \\ &= \lambda_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(p, \tilde{\pi} \circ \pi_{P_G}(p))}(\tilde{\gamma} \circ \pi_{P_G}(p))}(\Phi_\lambda[\sigma](p)) \\ &= \Phi_{\text{Ad}}\lambda_{\text{Ad}_{\phi_{P_G}(\cdot, \tilde{\pi} \circ \pi_{P_G}(\cdot))}(\tilde{\gamma} \circ \pi_{P_G}(\cdot))}(\Phi_\lambda[\sigma])(p) \\ &\equiv \Phi_{\text{Ad}}\lambda_{\Phi_{\text{Ad}}[\tilde{\sigma}]}(\Phi_\lambda[\sigma])(p), \end{aligned}$$

co jest rezultatem pożądanym. □

Dotychczasowe nasze rozważania ukazały  $\Gamma(\text{Ad } P_G)$  w roli wiązki grup działającej naturalnie na wiązce rozmaitości  $M$  z modelowym działaniem  $\lambda$ . Poniższe stwierdzenie istotnie pogłębia tę obserwację, otwierając przy tym drogę do naturalnej fizykalnej interpretacji tejsze grupy jako grupy cechowań teorii pola.

**Stwierdzenie 6.** Przyjmijmy zapis Stw. 2 i jego dowodu. Istnieje kanoniczny izomorfizm grup

$$\begin{aligned} \Gamma(\text{Ad } P_G) &\cong \{ (\Phi, \text{id}_G, f) \in \text{Aut}_{\mathbf{GrpBun}_G(B)}(P_G) \mid f = \text{id}_B \} \\ &=: \text{Aut}_{\mathbf{GrpBun}_G(B)}(P_G | B). \end{aligned}$$

*Dowód:* Zaczniemy od wskazania bijekcji między zbiorami  $\text{Hom}_G(P_G, G)$  i  $\text{Aut}_{\mathbf{GrpBun}_G(B)}(P_G | B)$ . Wybierzmy (dowolnie)  $\gamma \in \text{Hom}_G(P_G, G)$  i zdefiniujemy odwzorowanie

$$\Psi[\gamma] : P_G \curvearrowright : p \mapsto r_{\gamma(p)}(p).$$

Jest ono jawnie  $G$ -ekwiwariantne,

$$\begin{aligned} \forall (p,g) \in P_G \times G : \Psi[\gamma] \circ r_g(p) &\equiv r_{\gamma \circ r_g(p)}(r_g(p)) = r_g \circ r_{\text{Ad}_{g^{-1}}(\gamma(p))}(p) = r_{\gamma(p) \cdot g}(p) \\ &= r_g \circ \Psi[\gamma](p), \end{aligned}$$

i zachowuje włókna, a zatem definiuje automorfizm

$$(\Psi[\gamma], \text{id}_G, \text{id}_B) \in \text{Aut}_{\mathbf{GrpBun}_G(B)}(P_G | B).$$

Jest przy tym homomorfizmem grup, o czym przekonuje bezpośredni rachunek

$$\begin{aligned} \Psi[\widetilde{M}(\gamma_1, \gamma_2)](p) &= r_{\gamma_1(p) \cdot \gamma_2(p)}(p) \equiv r_{\gamma_2(p) \cdot \text{Ad}_{\gamma_2(p)^{-1}}(\gamma_1(p))}(p) \\ &= r_{\text{Ad}_{\gamma_2(p)^{-1}}(\gamma_1(p))} \circ r_{\gamma_2(p)}(p) = r_{\gamma_1(p \triangleleft \gamma_2(p))} \circ r_{\gamma_2(p)}(p) \\ &\equiv \Psi[\gamma_1] \circ \Psi[\gamma_2](p), \end{aligned}$$

przeprowadzony dla dowolnych  $\gamma_1, \gamma_2 \in \text{Hom}_G(P_G, G)$ . Na tym etapie wystarczy przywołać Stw. 3, aby uzyskać homomorfizm grup

$$(\Psi[\cdot], \text{id}_G, \text{id}_B) \circ \Phi_{\text{Ad.}} : \Gamma(\text{Ad } P_G) \longrightarrow \text{Aut}_{\mathbf{GrpBun}_G(B)}(P_G | B).$$

Idąc w kierunku odwrotnym, przyporządkujmy dowolnemu automorfizmowi  $(\Phi, \text{id}_G, \text{id}_B) \in \text{Aut}_{\mathbf{GrpBun}_G(B)}(P_G | B)$  odwzorowanie

$$\chi[(\Phi, \text{id}_G, \text{id}_B)] : P_G \longrightarrow G : p \mapsto \phi_{P_G}(p, \Phi(p)),$$

którego  $G$ -ekwiwariantności dowodzimy w odwołaniu do Stw. 5.1, a dla dowolnych  $(p, g) \in P_G \times G$ ,

$$\begin{aligned} \chi[(\Phi, \text{id}_G, \text{id}_B)] \circ r_g(p) &\equiv \phi_{P_G}(r_g(p), \Phi \circ r_g(p)) = \phi_{P_G}(r_g(p), r_g \circ \Phi(p)) \\ &= \text{Ad}_{g^{-1}}(\phi_{P_G}(p, \Phi(p))) \equiv \text{Ad}_{g^{-1}} \circ \chi[(\Phi, \text{id}_G, \text{id}_B)](p). \end{aligned}$$

Łatwo zauważyć, że otrzymane tym sposobem odwzorowanie

$$\chi : \text{Aut}_{\mathbf{GrpBun}_G(B)}(P_G | B) \longrightarrow \text{Hom}_G(P_G, G)$$

jest homomorfizmem grup – w rzeczy samej, dla dowolnej pary automorfizmów  $(\Phi_\alpha, \text{id}_G, \text{id}_B) \in \text{Aut}_{\mathbf{GrpBun}_G(B)}(P_G | B)$ ,  $\alpha \in \{1, 2\}$  obliczamy

$$\begin{aligned} \chi[(\Phi_1, \text{id}_G, \text{id}_B) \circ (\Phi_2, \text{id}_G, \text{id}_B)](p) &= \phi_{P_G}(p, \Phi_1 \circ \Phi_2(p)) \\ &= \phi_{P_G}(p, \Phi_1(p)) \cdot \phi_{P_G}(\Phi_1(p), \Phi_1 \circ \Phi_2(p)), \end{aligned}$$

ale też

$$\begin{aligned} \phi_{P_G}(\Phi_1(p), \Phi_1 \circ \Phi_2(p)) &= \phi_{P_G}(\Phi_1(p), \Phi_1(p \triangleleft \Phi_P(p, \Phi_2(p)))) \\ &= \phi_{P_G}(\Phi_1(p), \Phi_1(p) \triangleleft \Phi_P(p, \Phi_2(p))) = \Phi_P(p, \Phi_2(p)), \end{aligned}$$

przeto

$$\begin{aligned} \chi[(\Phi_1, \text{id}_G, \text{id}_B) \circ (\Phi_2, \text{id}_G, \text{id}_B)](p) &= \phi_{P_G}(p, \Phi_1(p)) \cdot \phi_{P_G}(p, \Phi_2(p)) \\ &\equiv \widetilde{M}(\chi[(\Phi_1, \text{id}_G, \text{id}_B)], \chi[(\Phi_2, \text{id}_G, \text{id}_B)])(p), \end{aligned}$$

zgodnie z oczekiwaniami. Ostatecznie otrzymujemy homomorfizm grup

$$S_{\text{Ad}} \circ \chi : \text{Aut}_{\mathbf{GrpBun}_G(B)}(P_G | B) \longrightarrow \Gamma(\text{Ad } P_G).$$

Ażeby stwierdzić, że jest to odwrotność wskazanego wcześniej homomorfizmu  $\Psi \circ \Phi_{\text{Ad}}$ , wystarczy sprawdzić, że  $\chi$  jest odwrotnością automorfizmu  $(\Psi[\cdot], \text{id}_G, \text{id}_B)$ , co czynimy wprost licząc – dla dowolnych  $(p, g, x) \in P_G \times G \times B$  –

$$\begin{aligned} (\Psi[\cdot], \text{id}_G, \text{id}_B) \circ \chi[(\Phi, \text{id}_G, \text{id}_B)](p, g, x) &= (r_{\phi_{P_G}(p, \Phi(p))}(p), g, x) = (\Phi(p), g, x) \\ &\equiv (\Phi, \text{id}_G, \text{id}_B)(p, g, x) \end{aligned}$$

oraz

$$\chi \circ (\Psi[\cdot], \text{id}_G, \text{id}_B)[\gamma](p) = \phi_{P_G}(p, r_{\gamma(p)}(p)) = \gamma(p).$$

□

#### KONSTRUKCJE DODATKOWE

W niniejszym rozdziale zbieramy wyniki szczegółowe stanowiące podstawę zastosowań teorii wiązek stowarzyszonych w modelowaniu zjawisk fizykalnych. Pierwsze dwa odgrywają istotną rolę w opisie tzw. efektu Higgsa.

**Stwierdzenie 7.** Przyjmijmy zapis Tw. 4.3 oraz Stw. 1 i niechaj  $G$  będzie grupą Liego,  $H \subseteq G$  – dowolną jej podgrupą domkniętą,  $(P_G, B, G, \pi_{P_G})$  zaś – wiązką główną. Rzut kanoniczny  $\pi_{G/H} : G \rightarrow G/H$  indukuje niezmiennik wiązek stowarzyszonych

$$\Phi[\pi_{G/H}] : P_G \times_{\ell} G \longrightarrow P_G \times_{[\ell]} G/H,$$

który w połączeniu z kanonicznym izomorfizmem  $\tilde{\tau}$  z Przykł. 1 (3) określa morfizm wiązek

$$\phi_{\pi_{G/H}} := \Phi[\pi_{G/H}] \circ \tilde{\tau}^{-1} : P_G \longrightarrow P_G \times_{[\ell]} G/H$$

zadający strukturę wiązki głównej

$$(P_G, P_G \times_{[\ell]} G/H, H, \phi_{\pi_{G/H}})$$

i indukujący izomorfizm wiązek

$$[\tilde{\tau}]^{-1} : P_G/H \xrightarrow{\cong} P_G \times_{[\ell]} G/H.$$

Dowód: Rzut kanoniczny  $\pi_{G/H}$  jest odwzorowaniem  $G$ -ekwiwariantnym,

$$\forall_{g, \tilde{g} \in G} : \pi_{G/H} \circ \ell_{\tilde{g}}(g) = \pi_{G/H}(\tilde{g} \cdot g) = (\tilde{g} \cdot g)H \equiv [\ell]_{\tilde{g}}(gH) \equiv [\ell]_{\tilde{g}} \circ \pi_{G/H}(g),$$

zatem w świetle Stw. 1 indukuje niezmiennik wiązek stowarzyszonych jak w tezie dowodzonego stwierdzenia, a ten z kolei pozwala określić morfizm wiązek

$$\phi_{\pi_{G/H}} : P_G \longrightarrow P_G \times_{[\ell]} G/H : p \longmapsto \Phi[\pi_{G/H}]([(p, e)]),$$

który możemy przepisać w postaci

$$\begin{aligned} \phi_{\pi_{G/H}}(p) &\equiv [p]_{[\ell]} \circ \pi_{G/H} \circ [p]_{[\ell]}^{-1}([(p, e)]) \\ &= [p]_{[\ell]} \circ \pi_{G/H}(\phi_{P_G}(p, p) \cdot e) = [p]_{[\ell]} \circ \pi_{G/H}(e) = [p]_{[\ell]}(H) = [(p, H)], \end{aligned}$$

a następnie poddać szczegółowej analizie. Jest on złożeniem surjektywnych submersji,

$$\phi_{\pi_{G/H}} = [\cdot]_{[\ell]} \circ \pi_{G/H} \circ [\cdot]_{[\ell]}^{-1} \circ \tilde{\tau}^{-1},$$

i jako taki sam jest surjektywną submersją, a przy tym jego poziomice są orbitami działania podgrupy  $H$ , oto bowiem dla dowolnych  $p_1, p_2 \in P_G$  zachodzą równoważności

$$\begin{aligned} \phi_{\pi_{G/H}}(p_2) = \phi_{\pi_{G/H}}(p_1) &\iff [(p_2, H)] = [(p_1, H)] \\ \iff \exists_{g \in G} : (p_2, H) = (p_1 \triangleleft g^{-1}, gH) &\iff \exists_{g \in H} : p_2 = p_1 \triangleleft g^{-1} \\ \iff p_2 \in p_1 \triangleleft H. \end{aligned}$$

Mamy też dla każdej pary  $(p_1, p_2) \in P_G \times_{P_G \times_{[\ell]} G/H} P_G$  relację  $p_2 = p_1 \triangleleft \phi_{P_G}(p_1, p_2)$ , zatem określone jednoznacznie przez warunek przynależności do wspólnej poziomicy  $\phi_{\pi_{G/H}}$  odwzorowanie

$$\tilde{\phi}_{P_G} : P_G \times_{P_G \times_{[\ell]} G/H} P_G \longrightarrow H : (p_1, p_2) \mapsto \phi_{P_G}(p_1, p_2)$$

jest jawnie gładkie. Możemy zatem przywołać Stw. 5.2, ażeby skonstatować, że

$$\begin{array}{ccc} H & \longrightarrow & P_G \\ & & \downarrow \phi_{\pi_{G/H}} \\ & & P_G \times_{[\ell]} G/H \end{array}$$

jest w istocie wiązką główną o grupie strukturalnej  $H$ . Na gruncie Stw. Niezb-10 zauważamy następnie, że wobec surjektywnej submersyjności rzutu  $\pi_{P_G/H}$  oraz gładkości  $\phi_{\pi_{G/H}}$  istnieje jedyne odwzorowanie

$$[\tilde{\tau}]^{-1} : P_G/H \longrightarrow P_G \times_{[\ell]} G/H$$

domykające diagram przemienny

$$\begin{array}{ccc} & & P_G \times_{[\ell]} G/H \\ & \nearrow \phi_{\pi_{G/H}} & \uparrow [\tilde{\tau}]^{-1} \\ P_G & \xrightarrow{\pi_{P_G/H}} & P_G/H \end{array} .$$

Odwracając rolami odwzorowania  $\pi_{P_G/H}$  i  $\phi_{\pi_{G/H}}$  (tj. w szczególności wykorzystując surjektywną submersyjność tego ostatniego), uzyskujemy diagram przemienny

$$\begin{array}{ccc} & & P_G/H \\ & \nearrow \pi_{P_G/H} & \uparrow [\tilde{\tau}] \\ P_G & \xrightarrow{\phi_{\pi_{G/H}}} & P_G \times_{[\ell]} G/H \end{array} ,$$

którego istnienie przesądza o dyfeomorficznym charakterze  $[\tilde{\tau}]$ . Dyfeomorfizm ten zachowuje poziomice odnośnych surjektywnych submersji ( $\pi_{P_G/H}$  i  $\phi_{\pi_{G/H}}$ ), oto bowiem dla dowolnego punktu  $p \in P_G$  spełnione są równości

$$\begin{aligned} \pi_{P_G \times_{[\ell]} G/H} \circ [\tilde{\tau}]^{-1}(p \triangleleft H) &\equiv \pi_{P_G \times_{[\ell]} G/H} \circ [\tilde{\tau}]^{-1} \circ \pi_{P_G/H}(p) = \pi_{P_G \times_{[\ell]} G/H} \circ \phi_{\pi_{P_G/H}}(p) \\ &= \pi_{P_G \times_{[\ell]} G/H} \circ \Phi[\pi_{P_G/H}] \circ \tilde{\tau}^{-1}(p) = \pi_{P_G \times_{[\ell]} G/H}([(p, H)]) \\ &\equiv \pi_{P_G}(p), \end{aligned}$$

możemy go przeto użyć do wyindukowania na  $P_G/H$  struktury wiązki włóknistej, względem której  $[\tilde{\tau}]$  jest (tautologicznie) izomorfizmem wiązek włóknistych.  $\square$

**Stwierdzenie 8.** Przyjmijmy zapis Def. 1 oraz Tw. 4.3 i niechaj  $H_\alpha$ ,  $\alpha \in \{1, 2\}$  będą podgrupami domkniętymi grupy Liego  $G$  wzajem sprzężonymi, tj. takimi, dla których istnieje element  $g_{21} \in G$  o własności

$$H_2 = \text{Ad}_{g_{21}}(H_1),$$

i niech  $(P_G, B, G, \pi_{P_G})$  będzie wiązką główną. Dyfeomorfizm  $G$ -rozmaitości

$$[\varrho_{21}] : G/H_1 \xrightarrow{\cong} G/H_2 : gH_1 \mapsto (g \cdot g_{21}^{-1})H_2$$

indukuje izomorfizm wiązek stowarzyszonych

$$\Phi[\varrho_{21}] : P_G \times_{[\ell]} G/H_1 \xrightarrow{\cong} P_G \times_{[\ell]} G/H_2,$$

który rozszerza się do izomorfizmu wiązek głównych

$$\begin{aligned} (r_{g_{21}^{-1}}, \Phi[\varrho_{21}], \text{Ad}_{g_{21}}) : (P_G, P_G \times_{[\ell]} G/H_1, H_1, \phi_{\pi_{P_G/H_1}}) \\ \xrightarrow{\cong} (P_G, P_G \times_{[\ell]} G/H_2, H_2, \phi_{\pi_{P_G/H_2}}), \end{aligned}$$

tym samym domykając diagram przemienny

$$\begin{array}{ccccc} & & G & \xrightarrow{\tilde{\tau} \circ [\cdot]_\ell} & P_G & \xleftarrow{\quad} & H_2 \\ & \nearrow \varphi_{g_{21}^{-1}} & \downarrow & & \nearrow r_{g_{21}^{-1}} & & \downarrow \text{Ad}_{g_{21}^{-1}} \\ G & & P_G & \xleftarrow{[\cdot]_\ell^{-1} \circ \tilde{\tau}^{-1}} & P_G & \xleftarrow{\quad} & H_1 \\ & \downarrow \pi_{G/H_2} & \downarrow & & \downarrow \phi_{\pi_{G/H_2}} & & \\ & G/H_2 & & \xrightarrow{[\cdot]_\ell} & P_G \times_{[\ell]} G/H_2 & & \\ \pi_{G/H_1} \nearrow & \downarrow \phi_{\pi_{G/H_1}} & \downarrow & & \downarrow \Phi[\varrho_{21}] & & \\ G/H_1 & & P_G \times_{[\ell]} G/H_1 & \xrightarrow{[\cdot]_\ell^{-1}} & P_G \times_{[\ell]} G/H_1 & \xrightarrow{\quad} & P_G \times_{[\ell]} G/H_2 \\ & & \downarrow \pi_{P_G \times_{[\ell]} G/H_1} & & \downarrow \pi_{P_G \times_{[\ell]} G/H_2} & & \\ & & B & \xrightarrow{\quad} & B & & \end{array}$$

Dowód: Dyfeomorfizm  $[\varrho_{21}]$  jest dobrze określony, oto bowiem dla dowolnego  $h \in H_1$  zachodzi

$$(g \cdot h \cdot g_{21}^{-1})H_2 = (g \cdot g_{21} \cdot \text{Ad}_{g_{21}}(h))H_2 = (g \cdot g_{21}^{-1})H_2,$$

a nadto – jawnie  $G$ -niezmienniczy, wyznacza zatem odwracalny niezmiennik, czyli izomorfizm wiązek stowarzyszonych

$$\Phi[\varrho_{21}] : P_G \times_{[\ell]} G/H_1 \xrightarrow{\cong} P_G \times_{[\ell]} G/H_2 : [(p, gH_1)] \mapsto [(p, (g \cdot g_{21}^{-1})H_2)],$$

który – jak łatwo widać – jest pokrywany przez odwzorowanie  $r_{g_{21}^{-1}}$ , oto bowiem dla dowolnego  $p \in P_G$  mamy równość

$$\begin{aligned} \phi_{\pi_{G/H_2}} \circ r_{g_{21}^{-1}}(p) &\equiv \phi_{\pi_{G/H_2}}(p \triangleleft g_{21}^{-1}) = [(p \triangleleft g_{21}^{-1}, H_2)] = [(p, g_{21}^{-1}H_2)] \\ &\equiv \Phi[\varrho_{21}]([(p, H_1)]) = \Phi[\varrho_{21}] \circ \phi_{\pi_{G/H_1}}(p). \end{aligned}$$

Ekwiwariantność  $r_{g_{21}^{-1}}$  względem działania grup  $H_1 \ni h_1$  i  $H_2$ ,

$$r_{g_{21}^{-1}}(p \triangleleft h_1) = p \triangleleft (h_1 \cdot g_{21}^{-1}) \equiv p \triangleleft (g_{21}^{-1} \cdot \text{Ad}_{g_{21}}(h_1)) \equiv r_{g_{21}^{-1}}(p) \triangleleft \text{Ad}_{g_{21}}(h_1),$$

pozwala ostatecznie zidentyfikować  $(r_{g_{21}^{-1}}, \Phi[\wp_{21}], \text{Ad}_{g_{21}})$  jako izomorfizm wiązek głównych. Wreszcie na koniec sprawdzamy przemienność poddiagramów zawierających oba wierzchołki  $G$ . Jest więc, nad dowolnym punktem  $p \in P_G$ ,

$$\begin{aligned} \tilde{\tau} \circ [p]_\ell \circ \wp_{g_{21}^{-1}} \circ [p]_\ell^{-1} \circ \tilde{\tau}^{-1}(p) &= \tilde{\tau} \circ [p]_\ell \circ \wp_{g_{21}^{-1}} \circ [p]_\ell^{-1}([(p, e)]) = \tilde{\tau} \circ [p]_\ell \circ \wp_{g_{21}^{-1}}(e) \\ &= \tilde{\tau} \circ [p]_\ell(g_{21}^{-1}) = \tilde{\tau}([(p, g_{21}^{-1})]) = p \triangleleft g_{21}^{-1} \equiv r_{g_{21}^{-1}}(p), \end{aligned}$$

a ponadto, dla dowolnego elementu  $g \in G$ ,

$$\pi_{G/H_2} \circ \wp_{g_{21}^{-1}}(g) = \pi_{G/H_2}(g \cdot g_{21}^{-1}) = (g \cdot g_{21}^{-1})H_2 \equiv [\wp_{g_{21}^{-1}}](gH_1) \equiv [\wp_{g_{21}^{-1}}] \circ \pi_{G/H_1}(g).$$

□

Wykład poświęcony wiązkom stowarzyszonym domykamy klamrą kompozycyjną dotyczącą struktur, których studium doprowadziło nas – poprzez abstrakcję ich elementarnych własności – do użytecznego pojęcia wiązki stowarzyszonej.

**Stwierdzenie 9.** Istnieje wzajem jednoznaczna odpowiedniość między gładkimi cięciami lokalnymi (a zatem także trywializacjami lokalnymi) wiązki reperów wiązki wektorowej i trywializacjami lokalnymi tejże wiązki wektorowej.

*Dowód:* Dowolne cięcie lokalne  $\sigma : \mathcal{O} \rightarrow \pi_{\text{FGLV}}^{-1}(\mathcal{O}) \subset \text{FGLV}$ ,  $\mathcal{O} \in \mathcal{T}(B)$  indukuje odwzorowanie

$$\tau_\sigma : \pi_{\mathbb{V}}^{-1}(\mathcal{O}) \rightarrow \mathcal{O} \times \mathbb{K}^{xn} : v \mapsto (\pi_{\mathbb{V}}(v), (\sigma \circ \pi_{\mathbb{V}})(v)^{-1}(v)),$$

jawnie  $\mathbb{K}$ -liniowe i gładkie, o oczywistej odwrotności

$$\tau_\sigma^{-1} : \mathcal{O} \times \mathbb{K}^{xn} \rightarrow \pi_{\mathbb{V}}^{-1}(\mathcal{O}) : (x, V) \mapsto \sigma(x)(V),$$

także gładkiej (i  $\mathbb{K}$ -liniowej). Własności te pozwalają zidentyfikować  $\tau_\sigma$  jako trywializację lokalną wiązki  $\mathbb{V}$  stowarzyszoną z cięciem lokalnym  $\sigma$  wiązki reperów.

Odwracając powyższe rozumowanie, dowolnej trywializacji lokalnej  $\tau : \pi_{\mathbb{V}}^{-1}(\mathcal{O}) \xrightarrow{\cong} \mathcal{O} \times \mathbb{K}^{xn}$  przyporządkowujemy cięcie (lokalne)

$$\sigma_\tau : \mathcal{O} \rightarrow \pi_{\text{FGLV}}^{-1}(\mathcal{O}) : x \mapsto \tau^{-1}(x, \cdot).$$

Bez trudu przekonujemy się, że skonstruowane tu przyporządkowania są wzajem odwrotne. Istotnie, stwierdzamy równość

$$\forall_{(x, V) \in \mathcal{O} \times \mathbb{K}^{xn}} : \sigma_{\tau_\sigma}(x)(V) = \tau_\sigma^{-1}(x, V) = \sigma(x)(V),$$

a z niej wyprowadzamy tożsamość

$$\sigma_{\tau_\sigma} = \sigma.$$

Ponadto

$$\begin{aligned} \forall_{v \in \pi_{\mathbb{V}}^{-1}(\mathcal{O})} : \tau_{\sigma_\tau}(v) &= (\pi_{\mathbb{V}}(v), (\sigma_\tau \circ \pi_{\mathbb{V}})(v)^{-1}(v)) = (\pi_{\mathbb{V}}(v), \tau^{-1}(\pi_{\mathbb{V}}(v), \cdot)^{-1}(v)) \\ &\equiv \tau \circ \tau^{-1}(\pi_{\mathbb{V}}(v), \tau^{-1}(\pi_{\mathbb{V}}(v), \cdot)^{-1}(v)) = \tau(v), \end{aligned}$$

przeto

$$\tau_{\sigma_\tau} = \tau.$$

□

**Stwierdzenie 10.** Dowolna rodzina trywializacji lokalnych wiązki reperów wiązki wektorowej indukuje rodzinę trywializacji lokalnych wiązki wektorowej (stowarzyszonych z tą samą rodziną podzbiorów otwartych ich wspólnej bazy) o tych samych odwzorowaniach przejścia. W szczególności każda redukcja wiązki reperów pociąga za sobą także redukcję wiązki wektorowej.

*Dowód:* Niechaj  $(\mathbb{V}, B, \mathbb{K}^{n \times n}, \pi_{\mathbb{V}})$  będzie wiązką wektorową (nad ciałem  $\mathbb{K}$ ),  $(F_{\text{GL}}\mathbb{V}, B, \text{GL}_{\mathbb{K}}(n), \pi_{F_{\text{GL}}\mathbb{V}})$  zaś – wiązką jej reperów i niech  $\tau_i : \pi_{F_{\text{GL}}\mathbb{V}}^{-1}(\mathcal{O}_i) \xrightarrow{\cong} \mathcal{O}_i \times \text{GL}_{\mathbb{K}}(n)$ ,  $\mathcal{O}_i \in \mathcal{S}(B)$ ,  $i \in \{1, 2\}$  będą dwiema trywializacjami lokalnymi drugiej z nich, o niepustym przecięciu dziedzin,  $\mathcal{O}_1 \cap \mathcal{O}_2$ , nad którym są określone odwzorowania przejścia  $g_{12} : \mathcal{O}_1 \cap \mathcal{O}_2 \rightarrow \text{GL}_{\mathbb{K}}(n)$ . Z każdą z trywializacji stowarzyszamy cięcie lokalne wedle formuły podanej w dowodzie Stw. 5.5,

$$\sigma_i : \mathcal{O}_i \rightarrow \pi_{F_{\text{GL}}\mathbb{V}}^{-1}(\mathcal{O}_i) \subset F_{\text{GL}}\mathbb{V} : y \mapsto \tau_i^{-1}(y, \mathbf{1}_n),$$

a następnie używamy ich do skonstruowania odnośnych gładkich trywializacji lokalnych wiązki  $\mathbb{V}$  zgodnie z przepisem sformułowanym w dowodzie Stw. 9,

$$\tau_{\sigma_i} : \pi_{\mathbb{V}}^{-1}(\mathcal{O}_i) \xrightarrow{\cong} \mathcal{O}_i \times \mathbb{K}^{n \times n} : v \mapsto (\pi_{\mathbb{V}}(v), (\sigma_i \circ \pi_{\mathbb{V}})(v)^{-1}(v)), \quad i \in \{1, 2\}.$$

O tym, że są to trywializacje o postulowanych odwzorowaniach przejścia, przekonujemy się w bezpośrednim rachunku, przeprowadzonym dla dowolnych  $(y, V) \in \mathcal{O}_{12} \times \mathbb{K}^{n \times n}$ ,

$$\begin{aligned} \tau_{\sigma_1} \circ \tau_{\sigma_2}^{-1}(y, V) &= \tau_{\sigma_1}(\sigma_2(y)(V)) \\ &= (\pi_{\mathbb{V}}(\sigma_2(y)(V)), (\sigma_1 \circ \pi_{\mathbb{V}})(\sigma_2(y)(V))^{-1}(\sigma_2(y)(V))) \\ &= (y, \sigma_1(y)^{-1} \circ \sigma_2(y)(V)), \end{aligned}$$

który po uwzględnieniu ciągu równości

$$\begin{aligned} \sigma_2(y) &\equiv \tau_2^{-1}(y, \mathbf{1}_n) = \tau_1^{-1}(y, g_{12}(y)) = \tau_1^{-1}(y, \mathbf{1}_n) \triangleleft g_{12}(y) \equiv \tau_1^{-1}(y, \mathbf{1}_n) \circ g_{12}(y) \\ &\equiv \sigma_1(y) \circ g_{12}(y) \end{aligned}$$

odtwarza pożądaną wynik

$$\tau_{\sigma_1} \circ \tau_{\sigma_2}^{-1}(y, V) = (y, \sigma_1(y)^{-1} \circ \sigma_1(y) \circ g_{12}(y)(V)) \equiv (y, g_{12}(y)(V)).$$

□